

Eastern Europe
Studies Centre
Established in 2006

2022 m. III ketvirčio ES ir Europos šalių įvykių ir procesų apžvalga

Prancūzijos politinės aktualijos
po Nacionalinės Asamblėjos
rinkimų

Dr. Gintas Karalius –
Vilniaus universiteto
Tarptautinių san-
tykių ir politikos
mokslų instituto
dėstytojas, poli-
tologas; Lietuvos
kino centro Filmų
indeksavimo komisijos
narys.

Nacionalinės Asamblėjos (parla-
mento) rinkimai birželio mėnesį
buvo svarbiausias Prancūzijos
vidaus politikos trečiojo metų
ketvirčio įvykis. Emmanuelį Ma-
croną remiančios partijos neiš-
kovojo stabiliam vykdomosios
valdžios darbui reikalingos ab-
soliučios daugumos. O koalicijos
su opozicinėmis jėgomis sukūri-
mas trumpuoju laikotarpiu mažai
tikėtinas dėl itin aršios ideologi-
nės partijų poliarizacijos.

- Šioje apžvalgoje išskiriami esminiai 2022 m. vasaros ir rudens Prancūzijos politikos įvykiai, formuojantys ir artimiausiu metu formuojantys valstybės darbotvarkę ir perspektyvas.
- Nacionalinės Asamblėjos (parlamento) rinkimai birželio mėnesį buvo svarbiausias Prancūzijos vidaus politikos trečiojo metų ketvirčio įvykis. Emmanuelį Macroną remiančios partijos neiškovojo stabiliam vykdomosios valdžios darbui reikalingos absoliučios daugumos. O koalicijos su opozicinėmis jėgomis sukūrimas trumpu laikotarpiu mažai tikėtinas dėl itin aršios ideologinės partijų poliarizacijos.
- E. Macrono antrosios prezidento kadencijos ir liepos mėnesį suformuotos naujos Élisabeth Borne vyriausybės darbo pradžia turėtų būti vertinama E. Macronui nesėkmingų parlamento rinkimų rezultatų kontekste. 2022 m. balandį antrai prezidento kadencijai perrinktas E. Macronas Nacionalinėje Asamblėjoje neturi reikiamos paramos savo valdymo programai, todėl yra priverstas koreguoti valdymo ambicijas. Prezidentas gavo mandatą valdyti, tačiau vyriausybė turi mažai galimybių įgyvendinti jo programą.
- Biudžeto tvirtinimas ir E. Macrono remiamos pensijų reformos projektas artimiausiu metu bus daugiausiai vykdomosios valdžios jėgų pareikalausiantys sprendimai. Nesėkmė galėtų išprovokuoti vyriausybės krizę, o kritiniu atveju – net pirmalaikius rinkimus.
- Kadangi trūksta stabilios paramos parlamente, tikėtinas tolesnis vyriausybės darbo sąstingis, valstybės viešųjų išlaidų didėjimas ir socialinių neramumų augimas metų gale ir 2023 m. pradžioje.
- E. Macrono silpnumas vidaus politikoje turės tik netiesioginę įtaką jo aktyvumui užsienio politikoje, kur galima tikėtis tolesnių jo iniciatyvų Europos Sąjungos reformų srityje, kariaujančios Ukrainos palaikymo klausimu ir Prancūzijos ir JAV bendradarbiavimo gilinimo srityje.

Įvadas

2022 m. birželio 12 ir 19 dienomis vyko Prancūzijos Nacionalinės Asamblėjos (parlamento) rinkimai. Jų rezultatai struktūrizuoja Prancūzijos politinį gyvenimą trumpalaikėje ir vidutinėje perspektyvoje, nes kitų reikšmingų rinkimų artimiausius 1,5 metų nenusimato. Esamas politinių jėgų išsidėstymas leidžia pateikti vertinimus apie valstybės politinę raidą ir iššūkius.

Sąlyginę daugumą parlamente (577 vietos) laimėjo E. Macroną remiančios jėgos, bet iki absoliučios daugumos, kurios reikia, kad vyriausybė galėtų veikti sklandžiai, trūksta 44 mandatų. Tikimybė prisivilioti tiek parlamento narių iš opozicijos maža, o koalicijos su opozicinėmis partijomis tikimybė trumpu laiku – dar mažesnė. Nacionalinė Asamblėja – pinigų skirstanti institucija, be kurios pritarimo net Prancūzijos politinėje sistemoje dominuojanti prezidento institucija mažai ką gali nuveikti. Pakankamos valdančiosios daugumos nesukurianti Nacionalinės Asamblėjos sudėtis¹² lemia ribotas vyriausybės galimybes ne tik įgyvendinti prezidento stumiamas reformas, bet ir vykdyti bazines funkcijas, tokias kaip biudžeto tvirtinimas.

Liepos mėnesį suburta naujoji E. Borne vyriausybė yra sudaryta iš technokratų ir neturi ryškių lyderių, galinčių užgožti E. Macroną. Vyriausybė tapo faktiškai priklausoma nuo netvarios opozicinių jėgų paramos parlamente, todėl kol kas kiek įmanoma atidėliojama sprendimus, kuriems reikia parlamento pritarimo.

Prezidento E. Macrono antrosios kadencijos pradžia yra pastebimai mažiau ambicinga ir sklandi nei pirmoji kadencija. Akivaizdžiai pastebimas daug menkesnis prezidento aktyvumas vidaus politikoje nei po 2017 m. laimėtų rinkimų.

Susiskaldymas parlamente ir vyriausybės sąstingis stiprina ir taip grėsmingą kompleksą veiksmų, artinančių socialinių neramumų tikimybę. Didelė politinė polarizacija visuomenėje (ją liudija sėkmingas kraštutinės dešinės ir kairiųjų jėgų pasirodymas rinkimuose) ir gilėjantys ekonominiai iššūkiai (energjios išteklių brangimas, žmonių perkamosios galios mažėjimas) leidžia prognozuoti socialinio pasipriešinimo vykdomajai valdžiai stiprėjimą trumpalaikėje perspektyvoje (tikėtinos dažnesnės demonstracijos, protestai, vyriausybės darbo sabotavimas). E. Macrono deklaruojamas ryžtas vykdyti nepopuliaras socialines reformas – tik dar vienas komponentas, patenkantis į socialinės įtampos parako kokteilį.

Nacionalinė Asamblėja

Neabsoliuti dauguma. Naujai pervadinta E. Macrono partija *Renaissance* (REN) ir jos sąjungininkai laimėjo daugumą Nacionalinėje Asamblėjoje, bet ne absoliučią: iš 577 mandatų gavo 245. Į stiprią vykdomąją valdžią orientuotoje Prancūzijos politinėje sistemoje nėra porinkiminių koalicijų parlamente kūrimo partitės ar kultūros. Prancūzijos 5-ojoje respublikoje mažumos vyriausybės yra vienetiniai atvejai. Šios priežastys leido po rinkimų prognozuoti naujojo parlamento darbo disfunkciją ir įstatymų leidybos stagnaciją. Nors pirminėse viešosiose analizėse padėtis visuotinai vadinta „nepavaldoma“³, blogiausias scenarijus kol kas neišsipildė. Vasaros mėnesiais E. Borne vyriausybė parlamente atlaikė balsavimą dėl nepasitikėjimo ir sugebėjo patvirtinti antiinfliacinių priemonių paketą. Vis dėlto vienkartiniai laimėjimai parlamente vargu ar gali būti tvarūs. Kuklų rezultatą parlamento rinkimuose pasiekusi Respublikonų partija (64 mandatas) parlamente palaikė vyriausybės antiinfliacinių priemonių paketą, bet nežada remti vyriausybės socialinių reformų ir mažai tikėtina, kad parems biudžeto projektą. Porinkiminės E. Macrono ir jo sąjungininkų (pvz., Edouardo Philippe'o) kalbos apie „didžiosios koalicijos“⁴ subūrimą pritraukiant dalį nuosaikios opozicijos rezultatų nedavė. REN siekis prisivilioti į koaliciją ideologiškai artimus respublikonus bent jau šiuo metu neatrodo realistiškas.

Lentelė. 16-osios Nacionalinės Asamblėjos sudėtis

Politinės jėgos	Mandatų skaičius
Ensemble – E. Macroną remiančių centro partijų sąjunga	245
<i>Nouvelle Union populaire écologique et sociale</i> (NUPEs) – kraštutinės kairės aljansas	131
<i>Rassemblement National</i> (RN) – Marine le Pen kraštutinių dešiniųjų partija	89
<i>Les Républicains</i> (LR) – centro dešinieji	64
<i>Divers gauche</i> (DVG) – nepartinių kairiųjų blokas	22
<i>Divers droite</i> (DVD) – nepartinių dešiniųjų blokas	10
<i>Régionalistes</i> – regioninių partijų blokas	10
Kiti	6
Viso	577

Kairioji opozicija. Kraštutinės kairės aljansas (NUPEs) parlamento rinkimuose pasirodė sėkmingai

ir tapo pagrindine opozicine partija Nacionalinėje Asamblėjoje (131 mandatas). Aljanso lyderis Jeanas Lucas Mélenchonas tarp kairiųjų jėgų įsitvirtino kaip lyderis. Vis dėlto vasaros mėnesiais NUPES buvo susiskaldęs ir paskendęs vidaus intrigose. Liepos 11 d. NUPES organizavo balsavimą dėl nepasitikėjimo naujai paskirta E. Borne vyriausybe, bet jis buvo nesėkmingas. Šiuo veiksmu J. L. Mélenchonas sustiprino savo, kaip pagrindinio opozicijos lyderio, įvaizdį. Visgi išryškėjo kraštutinę kairę lydinti vidinio susiskaldymo problema⁵, nes nepasitikėjimo balsavimui nepavyko mobilizuoti net savų parlamentarų. J. L. Mélenchonui teko ir vėl gesinti skandalus, kilusius dėl netinkamo jo partijos narių ir sąjungininkų elgesio. Liepą J. L. Mélenchono artimam sąjungininkui Éricui Coquereliui pradėtas išteisminis tyrimas dėl kaltinimų seksualiniu priekabiavimu, rugsėjį iš pareigų atsistatydino du NUPES nariai: Adrienas Quatennensas ir žaliųjų partijos narys Julienas Bayou – abu dėl smurto prieš moteris. Vidiniai skandalai signalizuoja, kad J. L. Mélenchonui ir toliau nebus lengva suvaldyti savo margą aljansą ir efektyviai sabotuoti vyriausybės ir prezidento darbą. Kairiuosius klampinantys vidiniai skandalai iš dalies paaiškinami struktūriniais veiksniais: politinės patirties neturėjimu ir populistine (skelbiant egzistencinę liaudies kovą prieš valdantįjį elitą, bet neturint aiškios valdymo vizijos) rinkimų kampanija.

Nuosaikios dešinės opozicija. Tradicinė centro dešinės Respublikonų partija (LR) po rekordiškai prastų rezultatų paskutiniuose rinkimuose klimpsta politinės tapatybės krizėje, kurios požymiai ėmė ryškėti dar 2017 m. Laimėję tik 64 vietas parlamente (istoriškai mažas rezultatas Charleso De Gaulle'io partijos įpėdiniams) respublikonai ieško naujo lyderio. 2022 m. gruodį vykiančiuose partijos pirmininko rinkimuose turėtų paaiškėti šios partijos ideologinė kryptis ir santykiai su E. Macronu ir E. Borne vyriausybe. Jeigu būtų išrinktas šiuo metu populiariausias kandidatas Ericas Ciotti, tai reikštų LR posūkį link kraštutinės dešinės elektorato ir siekį konkuruoti dėl Marine Le Pen ir Erico Zemmouro rinkėjų. Ideologinis artumas ekonominiams klausimais daro respublikonus būtinais partneriais E. Macrono partijai parlamente. Visgi tikėtis iš respublikonų stabilios paramos yra nerealistiška būtent dėl dabartinio jų silpnumo ir naujų lyderių paieškų. Iki naujo partijos pirmininko rinkimų LR parama E. Borne vyriausybės siūlymams ir projektams tikėtina vis mažiau.

Kraštutinės dešinės opozicija. Parlamento rinkimuose sėkmingai pasirodęs kraštutinės dešinės Nacionalinis susivienijimas (RN) turi potencialo stiprinti

savo įtaką. Laimėjęs kraštutinei dešinei rekordines 89 vietas Nacionalinėje Asamblėjoje, RN trumpalaike ir vidutinėje perspektyvoje bus daug palankesnėje situacijoje nei anksčiau dėl padidėjančio viešo matomumo medijose ir valstybinio finansavimo partijai. Ilgametė partijos lyderė M. le Pen pareiškė ketinimą koncentruotis į darbą parlamento grupėje ir ruošimąsi 2027 m. prezidento rinkimams, užuot vadovavusi partijai. RN naujo formalaus lyderio rinkimai numatomi lapkričio 5 d. Realūs pretendentai tapti naujais RN vadovais yra Jordanas Bardella (dabartinis RN pirmininkas) ir Louisas Aliotas (RN deleguotas Perpinjano miesto meras)⁶. Naujasis lyderis nekelia jokios realios konkurencijos M. le Pen, taigi ji išlaikys įtaką partijoje. Formalus M. le Pen pasitraukimas nuo tiesioginio vadovavimo partijai gali būti tik sąlyginis iššūkis: išlaikant partijos vienybę (paskutiniaisiais metais dalis RN narių pasitraukė į kitas kraštutinės dešinės partijas) ir siekiant toliau normalizuoti jos įvaizdį, tolstant nuo kraštutinės dešinės, populistinio judėjimo įvaizdžio. M. le Pen partijos įvaizdžiui nepatogi tema tebėra karas Ukrainoje, nes oponentai vis primena jos finansines skolas (6 mln. eurų) su Kremliumi siejamam Rusijos bankui ir įvairias kalbas, kuriose giriamas Rusijos valdovas. RN kol kas nepavyko sugeneruoti bendros partijos narių pozicijos dėl karo Ukrainoje, bendrai sutariama tik dėl priešiško sankcijoms Rusijai ir ginklų tiekimui Ukrainai⁷. Vis dėlto Ukrainos karo tema aktualesnė ne RN rinkėjams, o jų oponentams, todėl neturėtų paveikti M. le Pen ar jos sąjungininkų populiarumo.

Neparlamentinė opozicija. Kraštutinės dešinės Erico Zemmouro politinis judėjimas *Reconquête* (REC), pralaimėjęs prezidento ir parlamento rinkimus, nesitraukia iš politinio lauko ir siekia persigrupuoti⁸. Nuo M. le Pen partijos ir respublikonų atskilusių rinkėjų ištikimybė ir privačių medijų eteris leidžia vidutiniu laikotarpiu tikėtis E. Zemmouro figūravimo Prancūzijos politinėje erdvėje. Tai turi potencialo atitraukti dalį RN ir respublikonų rinkėjų, bet kartu yra paranku M. le Pen tikslui normalizuoti savo partiją atsiribojant nuo kraštutinės dešinės etiketės. E. Zemmouras noriai perima ir ateityje, tikėtina, perims kraštutinės dešinės mantiją iš Nacionalinio susivienijimo.

Vyriausybė

Prancūzijos vyriausybė po parlamento rinkimų buvo iš dalies atnaujinta, pakeičiant prastai rinkimuose pasirodžiusius ministrus, bet išlaikant daugumą buvusių svarbių pareigūnų ir ministrų. Pusiau prezi-

dentinėje Prancūzijos politinėje sistemoje vyriausybė vykdo prezidento programą. Dėl šios priežasties naujoji ministrė pirmininkė E. Borne atlieka technokratinės vyriausybės administratorės vaidmenį, palikdama prezidentui E. Macronui galimybę likti vienvaldžiu centro jėgų lyderiu šalyje.

Pasiekimai. Savo kalboje, kurioje buvo pristatomi politikos prioritetai, E. Borne pabrėžė vyriausybės dėmesį kainų kilimo stabdymui, pensijų ir nedarbo išmokų reformoms, klimato krizės suvaldymui, susiskaldymo parlamente įveikimui⁹. E. Borne vyriausybės pasiekimai per pirmus veiklos mėnesius – sąlyginis energijos kainų kilimo sustabdymas, ekonomikos stabilumo užtikrinimas, infliacijos augimo suvaldymas (Prancūzijoje fiksuojama mažesnė nei 6 proc. infliacija yra viena mažiausių Europoje); patvirtintos išmokos socialiai pažeidžiamoms grupėms¹⁰. Šie pasiekimai tapo įmanomi liepos mėnesį surinkus pakankamą opozicijos partijų narių paramą antiinfliacinių priemonių paketui. Vyriausybė atlaikė liepos 11 d. parlamente surengtą balsavimą dėl nepasitikėjimo, kurį vyriausybei vos pradėjus dirbti, organizavo NUPES.

Biudžeto iššūkis. Rugsėjo 26 d. paskelbtas 2023 metų valstybės biudžeto projektas (jame numatyta 45 mlrd. eurų energijos kainų augimui kompensuoti, išmokos mažiausias pajamas gaunantiems visuomenės grupėms), tikėtina, susilauks principinio pasipriešinimo parlamente. Energijos tema Prancūzijos politiniame diskurse labai glaudžiai susieta su klimato kaitos mažinimo priemonėmis. Ekologijos temą ypač sustiprino 2022 m. vasara, kuri buvo karščiausia per 60 metų stebėjimų istoriją. Dėl visuomenės spaudimo aktyviai siekti klimato kaitos stabdymo vyriausybė bus priversta didinti viešojo sektoriaus išlaidas. Pavyzdžiui, to gali pareikalauti planai galutinai nacionalizuoti didžiausią Prancūzijos elektros bendrovę EDF. E. Macronas vis kartoja pažadą stabilizuoti valstybės skolos augimą, tačiau tai pasiekti vyriausybei gali būti labai nelengva. E. Borne žadamas tolesnis energijos kainų kilimo valdymas 2023 m.¹¹ tokioje politinėje situacijoje atrodo rizikingas, nes tam vėl reikės mobilizuoti neužtikrinamą opozicinių partijų paramą. Sunku tikėtis greito ir sklandaus biudžeto patvirtinimo parlamente, labiau tikėtinas didelis viešųjų išlaidų didinimas siekiant rasti kompromisą su opozicija.

Pensijų reformos nepopuliarumas. Ne mažesniu iššūkiu nei biudžetas vyriausybei pastaruoju metu tapo E. Macrono rinkimų pažadas tęsti pensijų reformą. Po parlamento rinkimų sklidusios pirminės prognozės, kad Macronas švelnins pensijų reformos

ambicingumą atsižvelgdamas į pritarimo nebuvimą parlamente¹², nepasitvirtino. Prancūzijos prezidentas vasaros pabaigoje ir rugsėjį pradėjo komunikuoti ryžtą remti šią reformą, netgi užsimindamas apie parlamento paleidimą ir pirmalaikių rinkimų galimybę. Labai tikėtina, kad vyriausybei ši reforma bus neįveikiamas uždavinys dėl jos menko populiarumo. Prezidento siekis primygtinai ją remti tik dar labiau poliarizuoja parlamentą ir didina vyriausybės neveiksmumo tikimybę.

Prezidentas

E. Macronas atsidūrė dviprasmiškoje padėtyje, nes, nors balandį laimėjo prezidento rinkimus, jo partija negavo daugumos parlamente per rinkimus birželį. Taigi prezidentas turi įgaliojimą vykdyti savo programą, bet neturi tam būtinų galimybių. Situacija paradoksali – E. Macrono programa ir idėjos įgijo legitimumą aiškiai laimėjus prezidento rinkimus, bet vyriausybė negavo galimybės įgyvendinti tą programą ir idėjas po nesėkmingų parlamento rinkimų. Taigi vyriausybės padėtis keblī, nes prezidento programą reikia vykdyti turint itin menkas ir netvarias galimybes parlamente.

Įvaizdis. Vasarą E. Macrono viešų pareiškimų apie vidaus politiką būta neįprastai mažai. Prezidentas mėgino švelninti paprastai valdingą toną kalbėdamas valstybės valdymo klausimais ir pripažino kompromiso su opozicinėmis jėgomis būtinybę (pirmoje kadencijoje E. Macronui tai nebuvo įprasta). Prezidento iniciatyva vasarą buvo įkurta nuolatinė patariamoji taryba nacionaliniam dialogui plėtoti (*Conseil National de la Refondation*), kurioje vyriausybės atstovai, opozicijos atstovai ir socialiniai partneriai turėtų diskutuoti aktualiais valdymo klausimais ir ieškoti kompromisų¹³. Vasaros mėnesiais E. Macronas į vyriausybės darbą kišosi mažai, o viešose kalbose tik ištransliuodavo vyriausybės prioritetus.

Pensijų reforma. Vasaros ir rudens laikotarpiu E. Macrono pareiškimuose pensijų reforma tapo jo antrosios kadencijos vizitine kortele. Šios reformos įgyvendinimas tampa savotišku E. Macrono garbės reikalu. Ilgesnių interviu trečiąjį metų ketvirtį prezidentas davė retai, todėl derėtų rimtai vertinti jo pareiškimus ir juose minimus artimiausio meto valdžios prioritetus. Viename iš retų viešų interviu televizijai TF1 Bastilijos dienos proga E. Macronas pažadėjo vykdyti pensijų reformą nepaisydamas pasipriešinimo parlamente¹⁴. Kitoje kalboje rugpjūčio 18 d. jis vėl

pažadėjo siekti nedarbo mažėjimo, pensijų reformos, nedarbo išmokų reformos, biudžeto deficito mažinimo iki 3 proc.¹⁵ Labai abejotina, kad opozicija parlamente parems šiuos pažadus leisiančius įgyvendinti įstatymus. Dar blogesnis signalas prezidentui – pensijų reformos stūmimui viešai priešinasi net dalis jo centristų sąjungininkų, kaip antai François Bayrou¹⁶. Rugsėjo pabaigoje prasidėjusios masinės demonstracijos dėl nepopuliarios pensijų reformos, tikėtina, rudenii gilėjant plis¹⁷. E. Macronas laikosi tvirtos nuomonės, kad reforma yra būtina, nes į ją investavo daug energijos ir politinio kapitalo. Didelė dalis intelektualaus Prancūzijos elito reformos būtinumą pripažįsta, bet dabartinėmis ideologinės poliarizacijos sąlygomis tikėtis, kad ji sulauks pritarimo parlamente, vargu ar galima.

Pirmalaikių rinkimų mirażas. Pagausėjo spekuliacijų apie E. Macrono kartojamus grasinimus paleisti parlamentą ir skelbti pirmalaikius rinkimus, jeigu reformos (ypač pensijų reforma) negautų pritarimo parlamente¹⁸. E. Macrono bandymo stumti pensijų reformą galima laukti šią žiemą (tikėtina, 2023 m. sausį), pasibaigus sutartam dviejų mėnesių vyriausybės konsultacijų su socialiniais partneriais laikotarpiui. Anksčiau prezidentas ketino pensijų reformą teikti kartu su biudžeto projektu, bet procesą atidėjo dėl opozicijos pasipriešinimo¹⁹. Taigi žiemos vidurys naujamai vyriausybei gali būti pats nestabiliausias laikotarpis dėl parlamento susiskaldymo, gatvių demonstracijų ir galbūt netgi tolesnių E. Macrono gąsdinimų pirmalaikiais rinkimais²⁰. Gatvės protestai prieš E. Macrono ir E. Borne vyriausybės politiką vasarą nebuvo dažni, bet labai tikėtina, kad šalant orams ir didėjant energijos išlaidoms jų skaičius augs.

Užsienio politika. E. Macrono veikla antrosios kadencijos pradžioje ryškiausiai buvo matoma užsienio politikoje. Šioje srityje Prancūzijos prezidentas pasiekė tam tikrų laimėjimų: sėkmingai baigtas Prancūzijos pirmininkavimas Europos Sąjungos Tarybai; sutartos Europos Sąjungos sankcijos Rusijai; diplomatiniais vizitais pasiektas santykių atšilimas su Australija po konfliktingos praeitos vasaros AUKUS sutarties; gruodį planuojamas E. Macrono oficialus vizitas į JAV susitikti su prezidentu Joe Bidenu taip pat rodo valstybių santykių atšilimą. E. Macronas vasarą daug laiko investavo į bandymus suvaldyti karą Ukrainoje ir savo įvaizdžio reabilitavimą šio karo kontekste (sukurtas dokumentinis filmas apie pastangas išvengti karo)²¹. Kukulūs pasiekimai ir gana pasyvus veikimas Prancūzijos vidaus politikoje šiek tiek buvo atsvertas aktyvumo užsienio politikoje.

Apibendrinimas

Prancūzijos Nacionalinės Asamblėjos rinkimų rezultatai ir vykdomosios valdžios darbą griauanti politinė poliarizacija liudija ilgalaikius struktūrinius pokyčius Prancūzijos visuomenėje. Rinkėjų pažiūras ir politinį veikimą geriau paaikškina nebe tradicinė kairės ir dešinės ideologinė skirtis, o veikiau trys griežtai ideologiškai neapibrėžti blokai: kraštutinės kairės, kraštutinės dešinės ir Macrono centristų. Visos trys politinės tapatybės nėra ideologiškai išsigrnynusios, o itin poliarizavusios ir susitelkusios aplink charizmatiškus lyderius. Tai ypač sunkina kompromisų parlamente paieškos galimybes. Į stiprią vykdomąją valdžią orientuota Prancūzijos politinė sistema taip pat nepalengvina parlamentinių koalicijų lipdymo.

Visuomenės poliarizacija ir aiškios daugumos nebuvimas parlamente, tikėtina, lems neefektyvų vykdomosios valdžios darbą trumpuoju laikotarpiu. Labai tikėtina, kad norėdama atlikti savo bazines valdymo užduotis (pvz., priimti biudžetą) vyriausybė bus priversta didinti viešąsias išlaidas ir valstybės skolą. Nepaisant efektyvių E. Borne vyriausybės sprendimų stabdant kainų augimą, tolesnių vyriausybės siūlymų strigimas parlamente, tikėtina, didins socialinį nepasitenkinimą.

Svarbiausi įvykiai, lemsiantys Prancūzijos valdžios stabilumą artimiausiu metu, bus biudžeto priėmimas ir pensijų reformos įgyvendinimas. Pagrindinė grėsmė biudžeto projektui – kad jis nesulauks būtinos opozicinių respublikonų paramos, kuri yra mažai tikėtina iki naujo šios partijos lyderio rinkimų. Grėsmė vyriausybės stabilumui galėtų kilti, jeigu biudžetas būtų nepatvirtintas arba procesas užsitęstų ir paskatintų socialinių neramumų eskalavimą arba būtų priimtas kompromisinis deficitą didinantis ir netvarus biudžetas. Savo ruožtu tikimybė, kad bus įgyvendinta pensijų reforma, yra menka, o E. Macrono ryžtas ją stumti nepaisant pasipriešinimo tik didina socialinių neramumų tikimybę. Politinė krizė galėtų kilti vykdomajai valdžiai plečiant nepaprastųjų galių naudojimą, apeinant neveiksnią parlamentą ir tuo pat metu didėjant socialinei įtampai²². Didžiausios šalies profsąjungos planuoja masines demonstracijas rudens viduryje. Dėl įstatymų leidėjų neveiksnumo gresia esamų ir naujų populistinių judėjimų stiprėjimas.

Biudžeto ir pensijų reformos klausimai stiprina spekuliacijas apie pirmalaikių rinkimų galimybę 2023 metais. Šiuos svarstymus paskatino E. Macrono pareiškimai apie tokią baigtį, jeigu vyriausybės darbas būtų sabotuojamas parlamente. Atrodo, tai tik reto-

rinė priemonė, skirta parlamento nariams paspausti, ir šis scenarijus nėra labiausiai tikėtinas. Vis dėlto klostantis nepalankiausias scenarijus dėl vyriausybės darbo sąstingio, jeigu būtų sabotuojamas tiek biudžeto priėmimas, tiek pensijų reforma, E. Macronui gali nelikti kitos išeities.

Nepaisant parlamento rinkimų nulemtu Prancūzijos vidaus politikos konfliktiškumo ir galimo sąstingio, užsienio politika, kurią iš esmės formuoja pats prezidentas, neturėtų dramatiškai keistis.

Šaltiniai

1. Oficiali Prancūzijos Nacionalinės Asamblėjos interneto svetainė: [https://www2.assemblee-nationale.fr/instances/liste/groupes_politiques/effectif/\(hemi\)/true](https://www2.assemblee-nationale.fr/instances/liste/groupes_politiques/effectif/(hemi)/true) [žiūrėta 2022-10-02].
2. Oficiali Prancūzijos vidaus reikalų ministerijos interneto svetainė: [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2022/\(path\)/legislatives-2022/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2022/(path)/legislatives-2022/FE.html) [žiūrėta 2022-10-02].
3. Victor Mallet, *Financial Times*, 2022-06-20, <https://www.ft.com/content/7185872a-1ce5-4acf-a7a6-e1229f3f-dae8> [žiūrėta 2022-10-02].
4. Victor Mallet, *Financial Times*, 2022-06-22, <https://www.ft.com/content/fea29790-e2e4-45e4-b9f1-2faa7b-2cb605> [žiūrėta 2022-10-02].
5. Mariama Darame, Jérémie Lamothe, *Le Monde*, 2022-07-12, https://www.lemonde.fr/politique/article/2022/07/12/a-l-assemblee-nationale-la-nupes-echoue-a-renverser-le-gouvernement-mais-conforte-son-opposition-frontale-a-la-majorite_6134397_823448.html [žiūrėta 2022-10-02].
6. Clément Guillou, *Le Monde*, 2022-09-17, https://www.lemonde.fr/politique/article/2022/09/17/la-succession-de-marine-le-pen-nouvelle-etape-dans-la-normalisation-du-rassemblement-national_6142002_823448.html [žiūrėta 2022-10-02].
7. Clément Guillou, *Le Monde*, 2022-10-02, https://www.lemonde.fr/en/france/article/2022/10/02/in-the-face-of-putin-s-difficulties-marine-le-pen-doubles-down-on-her-criticism-of-europe_5998806_7.html [žiūrėta 2022-10-02].
8. John Lichfield, *Politico*, 2022-09-15, <https://www.politico.eu/article/define-the-future-of-the-french-right/> [žiūrėta 2022-10-02].
9. Oficiali Prancūzijos vyriausybės interneto svetainė, 2022-07-06, <https://www.gouvernement.fr/actualite/declaration-de-politique-generale-delisabeth-borne-au-senat> [žiūrėta 2022-10-02].
10. Oficiali Prancūzijos vyriausybės interneto svetainė, 2022-09-14, <https://www.gouvernement.fr/actualite/conference-de-presse-sur-la-situation-energetique> [žiūrėta 2022-10-02].
11. France24, 2022-09-14, <https://www.france24.com/en/france/20220914-france-to-cap-rise-in-energy-prices-at-15-in-2023-says-pm> [žiūrėta 2022-10-02].
12. Caroline Vigoureux, *L'Opinion*, 2022-09-30, <https://www.lopinion.fr/politique/retraites-pourquoi-macron-active-la-menace-fantome-de-la-dissolution> [žiūrėta 2022-10-02].
13. Leila Abboud, *Financial Times*, 2022-09-08, <https://www.ft.com/content/a83e57d6-fdcd-4ad5-aaa3-ca-29a01f7205> [žiūrėta 2022-10-02].
14. E. Macrono interviu televizijai TF1, 2022-07-14, <https://www.youtube.com/watch?v=vSfSg77yxHI> [žiūrėta 2022-10-02].
15. Audrey Tonnelier, *Le Monde*, 2022-08-29, https://www.lemonde.fr/en/politics/article/2022/08/29/macron-s-four-autumn-challenges-purchasing-power-the-budget-vote-unemployment-benefits-and-pension-reform_5995105_5.html [žiūrėta 2022-10-02].
16. Leila Abboud, *Financial Times*, 2022-09-29, <https://www.ft.com/content/cf3eff53-2dfb-4530-a756-1e1361990d7d> [žiūrėta 2022-10-02].
17. France24, 2022-09-30, <https://www.france24.com/fr/%C3%A9missions/la-question-qui-f%C3%A2che/20220930-retraites-en-france-la-r%C3%A9forme-impossible> [žiūrėta 2022-10-02].
18. France24, 2022-09-29, <https://www.france24.com/fr/%C3%A9missions/politique/20220929-r%C3%A9formes-des-retraites-macron-veut-aller-vite-et-menace-de-dissoudre-l-assembly%C3%A9> [žiūrėta 2022-10-02].
19. Leila Abboud, *Financial Times*, 2022-09-29, <https://www.ft.com/content/cf3eff53-2dfb-4530-a756-1e1361990d7d> [žiūrėta 2022-10-02].
20. Claire Gatinois, Ivanne Trippenbach, *Le Monde*, 2022-09-29, https://www.lemonde.fr/politique/article/2022/09/29/retraites-apres-un-diner-de-la-majorite-a-l-elysee-macron-temporise-sur-la-methode-mais-garde-le-cap-d-une-reforme-adoptee-cet-hiver_6143620_823448.html [žiūrėta 2022-10-02].
21. Dokumentinis filmas apie E. Macrono poziciją dėl Ukrainos karo, 2022-08-09 <https://www.youtube.com/watch?v=viOzTPfVceo> [žiūrėta 2022-09-30].
22. Mujtaba Rahman, *Politico*, 2022-09-14, <https://www.politico.eu/article/emmanuel-macron-france-crisis-ukraine-energy-between-a-rock-and-a-hard-place/> [žiūrėta 2022-10-02].